

RAIDELIIKENTEEN VALVONTASTRATEGIA VUOSILLE 2025–2027

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Valvonnan tavoite	2
3	Periaatteet	2
4	Valvontajärjestelyt	4
4.1	Hallinto.....	4
4.2	Henkilöstö.....	5
5	Raideliikenteen riskikuva	5
5.1	Raideliikenteen riskikuvan muodostaminen.....	5
5.2	Riskialueet.....	6
6	Valvonnan painopisteet	7
6.1	Turvallisuusjohtamisjärjestelmien toimivuus.....	7
6.2	Vuosittain tarkasteltavat strategiakauden erityiset painopisteet.....	7
6.3	EU-jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten yhteistyöstä nousevat painopisteet.....	8
7	Valvontamenetelmät	9
8	Valvontasuunnitelman laadinta	10
9	Valvontatulosten seuranta	10

1 Johdanto

Tällä valvontastrategialla ohjataan raideliikennejärjestelmän valvonnan suunnittelua ja toteuttamista Liikenne- ja viestintävirasto Traficomissa (myöh. Traficom). Valvontastrategiassa kuvataan lisäksi keskeiset viraston valvontaan vaikuttavat periaatteet. Valvontastrategian tehtävä on myös edistää yhteistyötä raideliikenteen toimijoiden kanssa toiminnan jatkuvaksi parantamiseksi ja tiedottaa viraston valvonnasta raideliikenteen toimijoille.

Valvontastrategia on laadittu riskiperusteisesti huomioiden Traficomin strategiset tavoitteet sekä viraston toiminnanohjaukseen kohdistuvat tavoitteet. Mahdolliset strategiakauden aikana ilmaantuvat uudet tavoitteet tullaan myös huomioimaan Traficomin valvonnan suunnittelussa.

Valvontastrategia kattaa Suomen raideliikennejärjestelmän ja sen toimijoiden valvonnan. Suomessa toimii noin 40 rautatieliikenteen harjoittajaa, joista 6 on rautatieyrityksiä. Lisäksi Suomessa toimii valtion rataverkon haltijana toimivan Väyläviraston lisäksi noin 120 yksityisraiteiden rataverkon haltijaa. Traficom valvoo lisäksi mm. oppilaitoksia, näytön vastaanottajia, lupakirjojen haltijoita sekä kaluston kunnossapitäjiä. Traficomin valvonta kohdistuu myös kaupunkiraideliikenteen neljään toimijaan.

Raideliikenneympäristössä toimintaa ohjaa Euroopan unionin sääntely sekä kansallinen lainsäädäntö ja määräykset. Tämä valvontastrategia huomioi koko raideliikennettä koskevan sääntelyn asettamat vaatimukset valvonnalle. Valvonnassa huomioidaan turvallisuuslupiin, -todistuksiin ja ilmoituksiin liittyvän sääntelyn lisäksi muun muassa vaarallisiin aineisiin, varautumiseen ja kyberturvallisuuteen liittyvä sääntelyä.

Valvontastrategia on tehty vuosille 2025–2027. Valvontastrategia laaditaan kolmivuotiskaudelle ja sitä voidaan päivittää tarvittaessa useamminkin. Käytännön valvontatyötä ohjaa myös valvontastrategiaan perustuen laadittu vuosittainen valvontasuunnitelma, jonka kautta seurataan valvontatyön edistymistä.

2 Valvonnan tavoite

Traficomin raideliikenteen valvonnan tavoitteena on edistää

- turvallista ja vastuullista toimintaa Suomen raideliikennejärjestelmässä
- että raideliikenteen toimijat parantavat toiminnallaan raideliikennejärjestelmän turvallisuutta, toimintavarmuutta ja yhteentoimivuutta
- että raideliikenteen toimijat toteuttavat turvallisuusjohtamisjärjestelmiensä ja turvallisuuden hallintajärjestelmiensä mukaisia menettelyjä

3 Periaatteet

Traficomin raideliikenteen valvonnassa sovelletaan seuraavia periaatteita:

1. Valvontatoimien kohdistaminen raideliikenteen toimijoiden turvallisuusjohtamisjärjestelmän toimivuuteen

- Traficom kohdistaa valvontatoimensa raideliikennejärjestelmän kokonaisuuteen muodostaakseen kuvan järjestelmän toimivuudesta.
- Traficom keskittyy valvonnassaan turvallisuusjohtamisjärjestelmien ja turvallisuuden hallintajärjestelmien auditointeihin. Auditointeja tuetaan tarkastuksin sekä valvontaa täydentävillä keinoilla.

- Traficom arvio valvonnassa raideliikenteen toimijoiden turvallisuusjohtamisjärjestelmien tai turvallisuuden hallintajärjestelmien suorituskykyä eli sitä, kuinka hyvin toimija toimii oman turvallisuusjohtamis-/turvallisuuden hallintajärjestelmänsä mukaisesti ja suoriutuu turvallisuuteen liittyvistä tehtävistään.

2. Yhdenmukainen ja riskiperusteinen lähestymistapa

- Traficom mitoittaa ja kohdistaa valvontatoimenpiteensä riskiperusteisesti oikein suhteessa asioiden merkittävyyteen.
- Riskiperusteisuus huomioidaan niin valvonnan suunnittelussa kuin toteutuksessa. Raideliikennejärjestelmän keskeiset turvallisuuteen vaikuttavat riskialueet ohjaavat valvonnan painopisteiden määrittämistä. Lisäksi valvonnan kohdentamisessa huomioidaan toimijoiden toimintaympäristöön ja toimintaan liittyvät turvallisuusriskit.
- Yhdenmukaisuutta varmistetaan Traficomin sisäisellä ohjeistuksella. Valvonnan toteutusta seurataan systemaattisesti ja valvojien kesken käydään asiantuntijatuntijavuoropuhelua yhdenmukaisen lähestymistavan varmistamiseksi.

3. Avoimuus ja luottamuksellisuus

- Traficom toimii avoimesti, mutta käsittelee raideliikenteen toimijoiden asioita luottamuksellisesti, jos asiat edellyttävät luottamuksellisuutta toimijoiden ja valvojan viranomaisen välillä.
- Traficom suorittaa valvontaa pääsääntöisesti ennakoitavasti ja kahdenkeskisesti.
- Traficom viestii valvonnan tulokset valvottavalle toimijalle luottamuksellisesti.
- Traficom viestii toimintatavoistaan raideliikenteen toimijoille yhteistyötapaamisissa sekä sidosryhmäinfoissa.
- Valvontaraportti on poikkeamien ja havaintojen osalta salassapidettävää tietoa ja sama koskee myös valvonnan aikana kerättyä aineistoa. (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), jonka 24 § 1 momentin 15 kohta, myös muut ko. lain salassapitovaatimukset voivat tulla sovellettavaksi valvonnassa.)

4. Tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus

- Traficomien valvontaraporteista tai yksittäiseen valvontaan liittyvistä käytännön kysymyksistä valvontatilanteissa ei voi valittaa, mutta mahdollisista erimielisyyksistä on aina hyvä pyrkiä keskustelemaan valvonnasta vastaavan asiantuntijan kanssa. Jos erimielisyyttä ei saada keskustellen ratkaistua, virastoa voi lähestyä esimerkiksi rautatieturvallisuus@traficom.fi -sähköpostin kautta.
- Traficomien tekemistä luvanhallinnan tai valvonnan perusteella annetuista seuraamuspäätöksistä (esim. huomautus, varoitus, luvan rajoittaminen tai peruuttaminen) voi aina joko valittaa tai hakea oikaisua päätöksiin liitettävän ohjeistuksen mukaisesti.
- Traficom käsittelee seuraamuksia johdonmukaisesti ja tasapuolisesti, mikä tarkoittaa sitä, että harkinnan kohteena olevia tosiseikkoja arvioidaan samankaltaisissa tapauksissa samoin perustein.

5. Yhteistyö muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa turvallisuutta koskevia kysymysten käsittelyssä

- Traficom tekee yhteistyötä tarvittaessa muiden raideliikenteen turvallisuuteen vaikuttavien toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Osan kanssa yhteistyö on

tiivimpää ja säännöllistä, osan kanssa yhteistyötä tehdään tarvittaessa esiin tulevien tapauksen edellyttämällä tavalla.

6. Eri lähteistä kerätyn tiedon hyödyntäminen valvonnassa ja raideliikenteen tilakuvan muodostamisessa

- Traficom hyödyntää valvonnassaan lupien myöntämisen ja päivittämisen yhteydessä saamia tietoja, sidosryhmäyhteistyön ja keskustelujen antia, aiempia valvontahavaintoja sekä raideliikenteen turvallisuuden yleiskuvaa.
- Kerättyä tietoa hyödynnetään myös Traficom ylläpitämän raideliikenteen riskikuvan muodostamisessa. Riskikuva ohjaa valvonnan painopisteiden määrittämistä sekä valvontakohteiden valintaa.
- Vastaavasti Traficom hyödyntää valvontatoimien yhteydessä saamia tietoja luvanhallinnassa, toimijayhteistyössä sekä raideliikenteen turvallisuuden yleiskuvan muodostamisessa.

7. Suunnitelmallisuus

- Valvonta on ennakoon suunniteltua, jotta valvontastrategiassa kuvatut periaatteet voidaan toteuttaa hallitusti.
- Valvontaa toteutetaan toimijalähtöisesti huomioiden vaikutukset myös rautatiejärjestelmän turvallisuudelle ja toimintavarmuudelle eri näkökulmista.
- Ennakoon suunnittelematonta valvontaa voidaan tehdä erityisestä tarpeesta ja perustellusta syystä.

8. Dokumentointi

- Traficom toteuttaa valvonnan dokumentoidusti ja toimittaa loppudokumentaation valvonnan osapuolille.

9. Keskustelu uusien toimijoiden kanssa (markkinoille tulijat)

- Traficom käy tiivistä keskustelua uusien markkinoille tulijoiden kanssa voidakseen selvittää niiden riittävän kypsyyden rautatiemarkkinoilla toimimiseen. Traficom käy esimerkiksi turvallisuustodistuksen tai -luvan edellytyksiä selvittäessään tarvittavan määrän keskusteluja luvan hakijan kanssa ja kohdistaa siihen tarvittaessa valvontaa jo mahdollisesti luvan hakuvaiheessa tai luvan myöntämisen jälkeen.
- Traficom hyödyntää lupia myöntäessään tarvittaessa määräaikoisiin sidottuja ehtoja, joiden noudattamista seuraamalla se voi valvoa, että markkinoille tulijan toiminta vastaa toimintaan kohdistettuja odotuksia.

4 Valvontajärjestelyt

4.1 Hallinto

Traficom raideliikenteen valvontaa toteutetaan raideliikenneosastolla, joka on osa Liikenteen turvallisuus ja palvelut toimialaa. Toimialan ja osaston päätöstoimivalta on vahvistettu työjärjestyksessä. Raideliikenneosastoa johtaa osastopäällikkö, jolle on Traficom työjärjestyksessä vahvistettu toimivalta tehdä raideliikennettä koskevat päätökset. Osa päätöstoimivallasta on delegoitu yksikönpäälliköille tai asiantuntijoille, ja esimerkiksi seuraamuksia koskeva päätösvalta kuuluu yleensä toimialan ylijohdajalle tai pääjohtajalle. Organisaatiossa ylemmällä tasolla oleva voi myös aina ottaa ratkaistavakseen alemmas delegoidun asian, jos se on tarpeen esimerkiksi asian merkittävyydestä johtuen tai riippumattoman käsittelyn takaamista varten.

Traficom toteuttaa valvontaa valvovan viranomaisen roolissa sekä kunnossapidosta vastaavien yksiköiden (ECM) sertifiointielimenä.

Raideliikenneosaston resursseista päätetään Traficomissa keskitetysti. Resurssien riittävydestä vastaavat Liikenteen turvallisuus ja palvelut toimialan ylijohtaja ja Traficomin pääjohtaja, joiden tehtävänä on huolehtia, että raideliikenneosastolla on hyvät edellytykset suorittaa sille osoitetut raideliikenteen valvontaan kohdistuvat tehtävät.

4.2 Henkilöstö

Raideliikenteen valvontaa tekevät lähtökohtaisesti samat asiantuntijat, jotka huolehtivat myös luvanhallinnasta, mistä johtuen tiedonkulku valvonnan ja luvanhallinnan välillä on tiivistä.

Raideliikenneosastoon kuuluu noin 35 asiantuntijaa, joista suunnilleen puolet osallistuu raideliikenteen valvontaan. Raideliikenteen asiantuntijoiden osaamista ja pätevyyttä seurataan ja kehitetään Traficomin osaamishallinnan keinoin, jossa tukena käytetään raideliikenteen asiantuntijoiden osaamisprofieileja.

Raideliikenteen valvonnan kokonaisuutta koordinoidaan osastotasolla. Valvontaa toteuttavat virkamiehet esihenkilöineen noudattavat valvontaa tehdessään valvontastrategiaa ja muita Traficomin valvontaa ohjaavia asiakirjoja, joita päivitetään tarpeen mukaan.

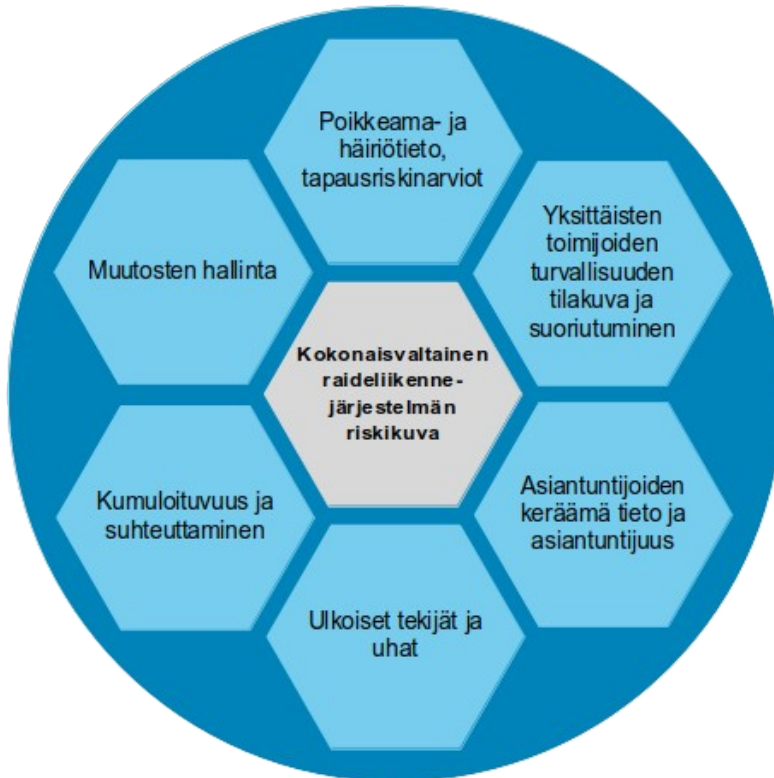
Traficom voi käyttää valvonnassa apuna Traficomin ulkopuolisia asiantuntijoita, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeen.

5 Raideliikenteen riskikuva

5.1 Raideliikenteen riskikuvan muodostaminen

Traficom valvoo raideliikenteen toimijoita pääsääntöisesti riskiperusteisesti eli kohdistuen valvontaa sinne, missä turvallisuusriskit ovat suurimpia. Valvonnan riskiperusteisuutta tullaan jatkokehittämään vuosina 2025–2027.

Traficomin muodostama raideliikenteen riskikuva huomioi kuvassa 1 esitetyjä näkökulmia. Riskikuva huomioi raideliikennetoimintojen turvallisuuden lisäksi myös toimintavarmuuteen liittyviä näkökulmia.

Kuva 1: Raideliikennejärjestelmän riskikuva

Raideliikenteen merkittävimpiä riskialueita tunnistetaan ja arvioidaan eri lähteistä kerätyn tiedon perusteella. Riskikuvaa päivitetään säännöllisesti ottaen huomioon mahdolliset muutokset raideliikenteen turvallisuustilanteessa (lähteinä mm. tapahtuneet turvallisuuspoikkeamat sekä sidosryhmien kanssa käytävä vuoropuhelu)

Traficom muodostaa yksittäisten toimijoiden turvallisuuden tilakuvan muun muassa toimijan toimintaympäristöön, toiminnan lajiin ja laajuuteen liittyvien tietojen sekä valvonnassa ja lupaprosesseissa kerättyjen tietojen perusteella.

Traficom tunnistaa ja arvioi ulkoisista tekijöistä ja uhista aiheutuvia riskejä yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden sidosryhmien kanssa.

Riskikuva ohjaa valvonnan painopisteiden määrittämistä. Riskikuvan päivittyessä valvonnan painopisteitä voidaan myös tarpeen mukaan päivittää vuosittaisen valvontasuunnitelman päivittämisen yhteydessä.

5.2 Riskialueet

Riskikuvassa nousee esiin eri laajuisia osa-alueita, joiden arvioidaan sisältävän merkittävimpiä raideliikennejärjestelmään liittyviä riskejä.

Riskialueet liittyvät muun muassa operatiivisiin asioihin, joiden hallinta on paljon inhimillisen varmistamisen varassa, kuten ratatyön suojaaminen ja paikallaan pysymisen varmistaminen. Riskikuvassa nousee esiin myös muutosten hallinta ja puute osaavista henkilöresursseista toimialalla.

Korjausvelan kasvun myötä rataverkon kunnolla on vaikutuksia etenkin toimintavarmuuteen, mutta myös turvallisuuteen. Myös digitaalisen omaisuuden kunto, kuten esimerkiksi järjestelmäpäivitykset nousevat esiin riskikuvassa.

Kaupunkiraideliikenteen osalta riskikuvassa nousevat esiin puutteet riskienhallinnassa, metron ja raitioliikenteen häiriötilanteiden hallinta sekä muihin tienkäyttäjiin liittyvät riskitekijät.

6 Valvonnan painopisteet

6.1 Turvallisuusjohtamisjärjestelmien toimivuus

Liikenne- ja viestintäviraston valvonnan keskeisin painopiste on turvallisuusjohtamisjärjestelmien ja turvallisuuden hallintajärjestelmien toimivuuden valvonta. Lisäksi valvontaa kohdistetaan erityisiin osakokonaisuuksiin, kuten vaarallisten aineiden kuljetuksiin, oppilaitoksiin, kaluston kunnossapidosta vastaaviin yksiköihin, näytönvastaanottajiin sekä toimintavarmuuden todentamiseen. Toimijaan kohdistuva valvonta muodostaa kokonaisuuden, jossa eri näkökulmista saatava tieto tukee turvallisuusjohtamisjärjestelmän suorituskyvyn arviointia.

Traficom valvoo turvallisuusjohtamisjärjestelmiä sekä turvallisuustodistus ja -lupahakemuksia arvioidessaan että luvanmyöntämisen jälkeen tehtävän valvonnan yhteydessä. Kansallisen sääntelyn piirissä olevien yksityisraiteiden haltijoiden turvallisuuden hallintajärjestelmiä valvotaan vastaavasti sekä ilmoitusten käsittelyvaiheessa sekä ilmoitusten käsittelyn jälkeen tehtävillä valvonnoilla. Raideliikenteen toimijoiden toiminnan **vaatimuksenmukaisuutta** arvioidaan pääsääntöisesti työpöytäarviona lupia ja ilmoituksia tai niiden päivityksiä käsiteltäessä. Tarvittaessa arvioinnin edellytyksiä täydennetään jo tässä vaiheessa valvonnalla.

Luvan myöntämisen tai muuttamisen jälkeen siirrytään arvioimaan sitä, miten toimija käytännössä suoriutuu sille asetetuista erilaisista hallinta- ja johtamisjärjestelmävaatimuksista. **Suorituskyvyn** arvioinnissa arvioidaan, vastaavatko toimijan toimintatavat myös käytännössä niitä menettelyjä ja malleja, joita se on asiakirjoissa kertonut noudattavansa. Valvontaa kohdennetaan erityisesti niihin osa-alueisiin, jotka liittyvät valvonnan painopisteisiin tai ovat lupaa myönnettäessä nousseet esiin esimerkiksi vahvistusta tai kattavampaa hallintaa edellyttävinä osa-alueina. Toimintaa arvioidaan myös kokonaisuutena, jotta nähdään, vastaako vaatimuksenmukaisuusarvioinnin tuloksena syntynyt näkemys toimijan toiminnasta todellisuutta myös suorituskyvyn osalta.

Traficom huomioi valvonnassaan toimijan toiminnan lajin ja laajuuden sekä toimintaympäristön. Toimijan suorituskyvyn tulee vastata vaatimuksia nimenomaan kyseisen toimijan toimintaan ja toimintaympäristöön suhteutettuna.

Traficom kertoo valvontahavaintojen yhteydessä, jos ja miltä osin valvotun organisaation toiminta ei vastaa asetettuja vaatimuksia. Valvottu organisaatio on aina itse paras toimija kehittämään toimintaansa ja turvallisuusjohtamisjärjestelmäänsä tai turvallisuuden hallintajärjestelmäänsä ja sen tulee kyetä ottamaan asetetut vaatimukset omassa toiminnassaan huomioon ja noudattamaan niitä.

6.2 Vuosittain tarkasteltavat strategiakauden erityiset painopisteet

Turvallisuusjohtamisjärjestelmien ja turvallisuuden hallintajärjestelmien toimivuuden valvonnan painottamisen lisäksi Traficomien valvontaa ohjaavat painopisteet, joita tarkastellaan vuosittain valvontasuunnitelman laadinnan yhteydessä.

1. Riskienhallinta ja sen vaikuttavuus

Raideliikenteen turvallisuuteen liittyvä sääntely velvoittaa toimijoita tunnistamaan ja hallitsemaan omaan toimintaansa liittyvät riskit ja tekemään myös tarvittaessa riskienhallintayhteistyötä muiden asianosaisten osapuolten kanssa. Toimijan tulee turvallisuusjohtamis- tai turvallisuuden hallintajärjestelmässään huomioida toimintaympäristö ja siihen liittyvät riskit. Lisäksi toimijan suorittaman omavalvonnan tulee olla riskiperusteista ja turvallisuusjohtamisessa tulee näkyä jatkuva parantaminen. Myös muutostilanteissa riskienhallinta on olennaisessa osassa muutosten hallintaa. **Valvonnassa tullaan kiinnittämään huomiota siihen, että riskienhallinta on kiinteä osa raideliikenteen toimijoiden turvallisuusjohtamista ja se johtaa turvallisuuden parantamiseksi tehtäviin toimenpiteisiin huomioiden myös riittävä yhteistyö toimintaympäristöön liittyvien muiden osapuolten kanssa.**

2. Toimintavarmuus

Turvallisuusjohtamisjärjestelmän ja turvallisuuden hallintajärjestelmän tulee toimia myös erilaisissa häiriötilanteissa. Toimintavarmuuden varmistamisessa tulee huomioida esimerkiksi ennalta tehtävä varautuminen sekä kyky ja osaaminen toimia poikkeustilanteissa. Rataverkon kunnan ja kaluston käytettävyyden varmistaminen ovat myös tärkeä osa toimintavarmuuden varmistamista. Fyysisen infran lisäksi myös digitaaliset järjestelmät ja niiden kyberturvallisuus ovat osa toimintavarmuuden varmistamista. **Valvonnassa tullaan kiinnittämään huomiota raideliikenteen toimijoiden toimintavarmuuteen, niin turvallisuusjohtamisjärjestelmien ja turvallisuuden hallintajärjestelmien auditoinneissa kuin erillisissä toimintavarmuuteen keskittyvissä tarkastuksissa ja auditoinneissa sekä kyberturvallisuuden valvonnassa.**

3. Turvallisuuskulttuuri

Turvallisuuskulttuuri osoittaa, miten ihmiset asenteidensa, arvojensa ja uskomustensa perusteella ymmärtävät turvallisuusjohtamisjärjestelmän vaatimukset, ja mitä he käytännössä tekevät ja päättävät. Turvallisuuskulttuurin huomiointi osana valvontaa lisää ymmärrystä turvallisuusjohtamisjärjestelmän toimivuudesta käytännössä. **Valvontaa tukevana keinona tullaan hyödyntämään raideliikenteen toimijoiden turvallisuuskulttuurin havainnointia, jota myös kehitetään strategiakauden aikana. Turvallisuuskulttuurin havainnointia tullaan keskittämään riskiperusteisesti esimerkiksi inhimillisen varmistamisen varassa oleviin toimintoihin.**

6.3 EU-jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten yhteistyöstä nousevat painopisteet

Traficom keskustelee valvonnasta ja valvonnan kehittämisestä muiden EU-jäsenvaltioiden kansallisten turvallisuusviranomaisten kanssa erilaisissa yhteistyöverkostoissa. Valvontaviranomaisten yhteistyöstä esiin nousevat tarpeet huomioidaan riskikuvan laadinnassa ja sitä kautta luvussa 6.2 määritellyissä valvonnan painopisteissä. Lisäksi muutoksia voidaan tarvittaessa huomioida vuosittaisen valvontasuunnitelman päivittämisen yhteydessä suuntaamalla tai lisäämällä määriteltyjä toimenpiteitä.

Suomen rataverkon erityispiirteistä johtuen Traficomilla on vain vähän tarvetta EU-jäsenvaltioiden väliseen yhteiseen valvontaan. Tarvittaessa yhteistä valvontaa suoritetaan yhteistyössä kyseisen jäsenvaltion kansallisen turvallisuusviranomaisen kanssa valvontatoimenpiteet yhteistyöpalaverin etukäteen suunnitellen ja voimassa olevan sääntelyn mahdollisuudet huomioiden.

7 Valvontamenetelmät

Traficom suorittaa valvontaa yhteistyössä valvonnan kohteiden eli raideliikenteen toimijoiden kanssa. Traficom pyrkii toteuttamaan valvontaa siten, että myös raideliikenteen toimijat saavat niihin kohdistuneista valvontatoimenpiteistä eväitä oman toimintansa kehittämiseen ja samalla koko raideliikennejärjestelmän kehittämiseen.

Traficom käyttää valvonnassaan seuraavia menetelmiä:

Valvontamenetelmä	Lyhyt kuvaus
Auditoinnit	Auditointi on järjestelmällinen, riippumaton ja dokumentoitu prosessi, jolla hankintaan objektiivista näyttöä ja arvioidaan sitä objektiivisesti, jotta voidaan määrittää, täytyvätkö auditointikriteerit.
Tarkastukset	Tarkastus on kertaluonteinen toimijan johonkin toimintoon, kalustoon tai infrastruktuuriin kohdistuva suunnitelmallinen vaatimustenmukaisuuden tarkastelu.
Selvityspyynnöt	Selvityspyyntöä käytetään tiedon lisäämiseen toimijan tilanteesta, yksittäisestä asiasta tai tapahtuneesta häiriö- tai vaaratilanteesta. Selvitys voi olla osa laajempaa kokonaisuutta ja se voi liittyä muulta tulleeseen toimeksiantoon.
Valvontaa täydentävät keinot	Lyhyt kuvaus
Turvallisuuskeskustelut	Turvallisuuskeskusteluja käydään raideliikenteen toimijoiden kanssa, jos havaitaan merkittävä turvallisuuspoikkeama tai akuutti tai merkittävä muutos toimijan turvallisuustilanteessa.
Turvallisuusvuoropuhelut	Turvallisuusvuoropuhelut ovat säännöllisin väliajoin toistuvia toimijakohtaisia yhteistyökokouksia, joissa käsitellään erikseen sovittuja turvallisuusjohtamiseen liittyviä aiheita molemminpuolisen ymmärryksen lisäämiseksi turvallisuusasioiden painotuksista ja kehitystarpeista sekä tilannekuvan muodostamiseksi.
Turvallisuuskulttuurin piirteiden havainnointi	Turvallisuuskulttuurin piirteiden havainnointia toteutetaan, jotta saadaan tietoa toimijan henkilöstön turvallisuusjohtamisjärjestelmän vaatimusten ymmärryksestä heidän asenteidensa, arvojensa ja uskomustensa sekä käytännön toiminnan ja päätösten perusteella. Turvallisuuskulttuurin piirteiden havainnointia tehdään auditointien yhteydessä erikseen sovittavissa kohteissa
Kyselyt	Kyselyillä voidaan hankkia lisätietoja yhdeltä tai useilta toimijoilta. Kyselyyn vastaaminen voi olla vapaaehtoista tai velvoittavaa.

8 Valvontasuunnitelman laadinta

Traficomin valvontaa suunnitellaan vuosittain valvontastrategiaan pohjautuvalla valvontasuunnitelmalla viraston käytössä olevia tietoja hyödyntäen.

Näitä ovat mm.

- turvallisuusjohtamisjärjestelmien ja turvallisuuden hallintajärjestelmien arvioinnin aikana kerätyt tiedot
- aikaisemmista valvontatoimista saadut tulokset
- luvista ja hyväksynnöistä saadut tiedot
- onnettomuustutkintaselostukset ja turvallisuussuositukset
- tapahtuma-analyysit
- Traficomille toimitetut turvallisuus- ja vuosikertomukset
- saadut yhteydenotot ja muut asianmukaiset lähteet.

Vuosittaisen valvontasuunnitelman laadinnan yhteydessä tarkastellaan strategiakauden erityiset painopistealueet, jotka ohjaavat valvontasuunnitelman laatimista ja valvontatoimenpiteiden suunnittelua. Valvonnan painopistealueet valikoidaan kiinnittäen huomiota edeltävän vuoden valvontatuloksien havaintoihin sekä suorituskyky- ja riskiperusteisuuteen.

Seuraavan vuoden valvontaa suunnitellaan ja kohdennetaan edeltävän vuoden marraskuussa ja valvontasuunnitelma pyritään hyväksymään ja julkaisemaan yhdessä painopistealueiden kanssa edeltävän vuoden marras-joulukuussa. Valvontasuunnitelma julkaistaan Traficomin verkkosivuilla.

9 Valvontatulosten seuranta

Traficomin valvonnan tulee olla tehokasta ja vaikuttavaa: valvonnan tulee johtaa valvontatulosten edellyttämiin muutoksiin toimijoiden toiminnassa. Traficom seuraa valvontansa vaikuttavuutta ja käyttää tarvittaessa seuraamuksia valvontansa tehokkuuden lisäämiseksi.

Toimija laatii auditoinneissa tai tarkastuksissa havaittujen poikkeamien perusteella toimenpidesuunnitelman, jonka mukaisesti se korjaa valvonnassa havaitut puutteet . Kun Traficom on hyväksynyt toimenpidesuunnitelman, sen toteutumista seurataan yhdessä sovituin tavoin.

Turvallisuuskeskustelujen ja turvallisuusvuoropuhelujen kaltaisten valvontaa tukevien keinojen avulla saatujen havaintojen käsittelyn edistymistä seurataan pääsääntöisesti yhteistyötapaamisissa.

Traficom voi käyttää valvonnassaan sääntelyn mahdollistamia seuraamuksia sisäisten työhojheidensa ja ratkaisukäytäntönsä mukaisesti. Koska jokainen valvontatoimenpide on kuitenkin erilainen ja usein myös toimijoiden toiminta sekä toimintaympäristöt eroavat toisistaan, sovellettavat seuraamukset edellyttävät aina tapauskohtaista harkintaa, jossa kiinnitetään huomiota niin seuraamuksin puututtavaan tapahtumaan, toimijan toiminnan laatuun ja laajuuteen, toimintaympäristöön sekä toimijan omiin toimenpiteisiin kuin tapahtuman riskeihin. Poikkeuksellisia välitöntä puuttumista edellyttäviä toimenpiteitä lukuun ottamatta Traficom kuulee seuraamuksia asettaessaan aina kyseistä raideliikenteen toimijaa, kerää ja analysoi taustatietoa sekä perustelee ja dokumentoi antamansa seuraamuspäätökset.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 3.12.2024. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

Heidi Niemimuukko
maaliikennejohtaja

Sainio Kaisa
osastopäällikkö